

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בשיחות, בנגלה ובחסידות

יום-טוב "זאת חנוכה" העשור

תשמ"ז

מקץ

גליון סו (שעב)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושבע לבריאה

ב"ה עש"ק וישוב " זאת חנוכה" ה' תהא זו שנת משיח

ת ו כ ו ה ע נ י נ י ס

ל ק ו ט ל ש י ח ו ת

ג' אופנים בכלאים ד

ש י ח ו ת

האם אפשר לפסוק כמהדורא קמא של הרמב"ם ה
פסקי שו"ע המחבר במקום שהרמב"ם חזר בו והמחבר לא ידע ז
אף הן היו באותו הנס ועיקר הנס ה' על ידן ח
מתתיהו בן יוחנן כהן גדול מיהו הכה"ג ט
שאלות בפ' וישוב לט, ו, דכ"ק אד"ש י
תירוץ על הנ"ל י
עוד תירוץ בהנ"ל יא
עוד תירוץ בהנ"ל יב
עוד תירוץ בהנ"ל יג

נ ג ל ה

להניח בקמץ ולא בפתח יד
חמץ בפסח אינו ברשותו של אדם טו

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

מא, ב על היאור יז
מא, יב עברי יח
מא, יב נער עברי עבד יט
מא, יב נער כ
מא, יד בפסוק כא
מא, יד מן הבור כא
מא, יד ויגלח כא
מא, טו תשמע חלום לפתור אותו כג
מא, כו שבע שנים ושבע שנים כד
מא, מ ישק כד
מא, מט בפסוק כד
מא, נו על כל פני הארץ כה
מא, א וירא יעקב כי יש שבר במצרים כו
מב, ב רדו שמה כז

מב, ג וירדו אחי יוסף כח
 מב, ו בפסוק כח
 מב, כד את שמעון כח
 מב, לד ואת הראץ תסחרו כח
 מב, לו אתי שכלתם כח
 מג, ב כאשר כלו לאכול לא
 מג, ג העד העיד לג
 מב, יג ויאמרו שנים עשר עבדיך וגו' לג
 שאלה בקריאה ד"זאת חנוכה" לג
 רשימת בלאורי כ"ק אד"ש בפירש"י פ' ויגש לד

ש ו נ ת

לה הקשר ד"זאת חנוכה" לשמיני עצרת לה
 לו הע' במאמרי אדהמ"צ ח"ב לו
 לז הע' בס' אות"ת על נביאים וכתובים כרך ג' לז
 השליכות דבנין בתי חב"ד ועשה לך רב לבנין בית -
 למקדש השלישי והמלך המשיח לח

ה ל ו ס

לט הע' ללוח היום יום לט

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בליקוט לפרשת ויצא ש, ז. - נתבאר בענין עשו שיש בו ב' ענינים: (א) איך שהוא בפשטות שהי' עשו הרשע. (ב) איך שהוא "אמור בפרשה", דשם הוא באופן דמעליותא.

(וזהו מפני שישנו איך שהוא בפועל, וישנו איך שהוא בשרשו שהוא בדרגה נעלית).

ובהערה 38 מעיר משעטנז - שיש בזה ג' ענינים: (א) איך שהוא בפשטות - שזה איסור. (ב) איך שהוא כציצית - שמותר שעטנז. (ג) בבגדי כהונה - שזה מוכרח. ע"כ מהמבואר בהליקוט.

ואפש"ל בזה: דג' דרגות אלו נובעים מנקודה אחת, משום דאיסור שעטנז חל רק בדבר שאיננו שיך לקדושה, וכמה שיותר קשור עם הקדושה פחות חל האיסור. וע"כ בענין הא' בבגדים - יש בזה איסור שעטנז, משום דשם מדובר בענין של חול. בענין הב' דשם יש יותר קדושה - אלא שהקדושה שם איננה באופן של הכרח, שהרי ציצית איננו חיוב להלביש בגד שיתחייב כציצית, אלא שאם יש לו בגד של ד' כנפות, אזי חייב להשימם ציצית. ע"כ השעטנז מותר אך אל"ז הכרח. בענין הג' דשם הקדושה היא ביותר - והראי' שזה הכרח שבגדי כהונה יהיו על הכהן, ע"כ אין איסור שעטנז חל בזה כלל.

וזהו בדוגמת מה שנתבאר גבי עשו איך שהוא בשרשו, ועד"ז השעטנז איך שהוא בשורשה בתכלית הקדושה גבי בגדי כהונה, שם זה הכרח*.

הת' שאול משה אליטוב

* ראה לקו"ש חכ"ד פ' תצא (א) ולקו"ש תצא תשד"מ.

ש ל ח ו ת

ב. בשחת ש"ו תמוז תשמ"ו דיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א אודות שהרמב"ם כתב חיבורו בכמה מהדורות, ובכמה מקומות תיקן ושינה פסקי הדינים וכו' דעפ"ז צ"ע בנוגע לפסקי הדינים של הפוסקים בדורות שלאחרי הרמב"ם, שפסקו על יסוד דברי הרמב"ם בס' היד, מכיון שנתגלו לאחר ז' כת"י הרמב"ם (ובפרט דתימן) ובהם כמה תיקונים ושינויים כו' לגבי הפסקי דינים דספר הרמב"ם שנתפשט בכל תפוצות ישראל, היינו שבכמה הלכות חזר בו הרמב"ם - יש מקום לומר לכאור' שבהלכות אלו יש לפסוק כמשנה אחרונה דהרמב"ם, ומזה לכאורה המסקנא הכי תמוהה - שכמה פסקי דינים של גדולי הפוסקים בדורות שלפנינו יסודם בטעות ח"ו, וממשיך אח"כ דזה שייך גם בנוגע לפסקי דינים של מרן המחבר ב"שולחן ערוך" כיון שכתב בהקדמתו ד"הסכמתי בדעתי כי להיות שלשת עמודי ההוראה אשר בית ישראל נשען עליהם בהוראותיהם הלא המה הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל, אמרתי אל לבי שבמקום ששנים מהם מסכימים לדיעה אחת נפסוק הלכה כמותם", ועפ"ז צריך בירור בנוגע להלכות אלו שהרמב"ם שינה דעתו במהדורא אחרונה שלא הגיעה להב"י ועי"ז משתנה הרוב הנ"ל - מה דינו דפס"ד השו"ע דהב"י שסמך על מהדו"ק דהרמב"ם, והרי משמיא קא זכו לי' לחבר "שולחן ערוך" שלאורו הולכים כל בית ישראל עי"ש.

הנה כעת הגיע לידי ס' ברית יעקב, ושם בס' מ"א הוא דן בעניינים כעין אלו, ועפ"י מ"ש יש להעיר בהשיחה בכמה עניינים.

במה שנתבאר שאף שבכלל הפוסקים תמכו יסודותיהם על דברי רבותיהם, הרי מובן ופשוט שלמדו הלכות אלו לא רק בתור קבלה היא ונקבלה, אלא לאחר ההתבוננות הגיעו למסקנא בשכלם הם שהפס"ד הוא כך וכך, ולכן גם לאחר שנתברר שרבו חזר בו אין זה מכריח כלל שגם הפוסק - תלמידו יחזור בו, וממשיך דבשינויי מהדורות הרמב"ם, לכאור' י"ל דפזה לכו"ע מסקנא כהמהדו"ב, שהרי הרמב"ם עצמו חזר בו, אבל י"ל גם להיפך דדוקא בכיו"ב תוקף יותר למהד"ק, שהרי הרמב"ם עצמו בגדלותו כשחיבר כבר ספרו הוי ס"ל כך, עי"ש.

- יש להעיר בזה, במה שהביא בס' הנ"ל, דמצינו אצל הרמב"ם שחכמים שהשיגו על דבריו בחיבורו הגדול, ושולחו לו רשגותיהם, ורבינו הרמב"ם כותב בתשובותיו אליהם שצדקו ממנו וחזר בו הוא, ומ"מ גאוני בתראי כתבו והצדיקו דבריו בחיבורו הגדול קודם חזרתו, ואילו על דבריו שבתשובותיו

תמהו ואסיקו בקשיא, וכמ"ש בזה הרה"ג הר"ר מרגליות ז"ל במבואו לס' מלחמות ה' (דף י"ג הערה ג): עי' לדוגמא מגן אברהם (סי' ר"ט סק"א) שכתב "הרבה גדולים תמהו על הרמב"ם וכו' וגם חכמי לונל שאלו להרמב"ם עצמו והשיב וכו' ולי נראה שתשובה זו צ"ע כו' רק העיקר דסב"ל להרמב"ם וכו'", וכזה כתב בעל מראה הפנים שעל הירושלמי בשבת כד, א "ולענין דינא פסק הרמב"ם וכו' ורבו המשיגים עליו בזה, ואני כתבתי דאף שהוא ז"ל לא השיב לחכמי לונל אלא מצד סברא בעלמא, מ"מ מבואר בהדיא כדבריו במס' ע"ז דף ע"א וכו' ואפשר שלא זכר מזה בשעה שהשיבו לו כמו שהעיד על עצמו באגרותיו שלעת זקנתו ומחמת טירדתו שכח מאין יצא לו וכו'" וכן בקרבן עדה בירושלמי יומא (ג, ו) "כתב הרמב"ם וכו' ולא מצאו לה ראי', ולפי הנמצא כתוב בתשובותיו לחכמי לונל גם ממנו נשכח טעמו, אבל לפי סוגיין ראייתו מבוארת", ובביאור הגר"א לאו"ח (סי' ש"א סעי' מ"ב אות ק"ד) כתב: "פסק הרמב"ם וכו' והשיג עליו הראב"ד וכו' ושאלו חכמי לונל להרמב"ם קושיא זו, והשיב להם זה לשונו בתשובתו "ודאי אמת כדבריכם וטעיתי וכו' ותקנו הנוסחה", אבל האמת יורה דרכו שדבריו הראשונים ברורים וקיימים ולא טעה כלל ואשתמיטתיה להרי"ם בתשובתו וכו' וראה בהתוה"מ מהמלבי"ם (מכילתא משפטים כא, כט) שכתב והתפלאו כולם וכמו שהשיג עליו הראב"ד, והכס"מ הביא שהרמב"ם בתשובתו לחכמי לונל הגיה ומחק הדברים, ולפי מה שפירשתי מקורו טהור מן המכילתא, ועי' במגיד משנה וכס"מ (הל' אישות פ"א ה"ב) ובפנ"י כתובות לה, ב, ד"ה אי כר"י, עכ"ד הג"ר ראובן מרגליות שם.

ויש להוסיף בזה גם במ"ש בספרו נפש חיה (או"ח סי' ר"ט) שיש דוכתי סגיא שהעירו האחרונים איך מיד ה' השכיל על הרמב"ם ז"ל מדי ערכו ספרו הנהדר בקודש לכוון להלכה, עד כי גם לפעמים, שאחרי התפשטות ספרו כששאלו אותו חכמי דורו על מה שכתב וחדר מדעתו, באו תבולתו שאחריו וחדר והעמידו דברים הראשונים להעיר מקורם ולישב מה שגם ממנו ז"ל נפלאה היתה מדי כתבו תשובתו, ובכללי התלמוד הבאית כעין זה לתרץ אשר מצינו לדוגמא בשבת (קמ"ב, א) ה"ל הלכה כשל בית מנשיא א"ל רבא לר"נ וכו' אלא ה"ט וכו' שלכאורה צ"ע איך יתואר לומר אלא ה"ט דר"נ בעוד שכבר הביאו מה דפריך לר' רבא והוא השיבו אין דתנן וכו', ועד"ז בפסחים סא, ב, שחטו למולין כו' רבה אמר כשר וכו' אמר רבה מנא אמינא לה דתניא וכו' אלא אר"ח ר"ח ורבה בהאי קרא קמילפלגי כו', ועי' בב"מ מד, א, מתני לר' רבי לר"ש בר"ל הזהב קונה את הכסף א"ל רבי שנית לנו בילדותך כסף קונה את הזהב ותחזור ותשנה לנו בזקנותך הזהב וכו' אמר רב אשי כילדותי

מסתברא, עכ"ד. וכ"ז מתאים לסברת כ"ק אדמו"ר שליט"א הנ"ל
דשייך דאפ"א אם הרמב"ם גופא חזר בו מ"מ נקטינן להלכה
כמ"ש מקודם בספרו היד,

*

*

*

(ב) ובנוגע לשו"ע דהמחבר מביא מ"ש בשו"ת צמח צדק
(חיו"ד סי' קע"ו אות א') שכתב "ואף אם תמצי לומר שבבית
יוסף לא נתכוין לזה, מ"מ מלשון השלחן ערוך עכ"פ אין היתר,
ועי' בתומים (קצור תקפו כהן ס"ק קכ"ד) במה שכתב על בעלי
השו"ע שרוח ה' נוססה בקרבם להיות לשונם מכוון להלכה בלי
כוונת הכותב וחפץ ה' בידם הצליח ע"ש, הלכך אף אם תמצי
לומר שהב"י לא נתכוון לזה, מ"מ מלשון השו"ע נראה לפרש
כן", ועי' גם בשו"ת פרי השדה ח"ד חיו"ד סי' פ"ג שכ"כ,
ובשו"ת אור גדול סי' כ"ז (רד"ה אמנם), ועי' גם בסידור
בית יעקב להיעב"ץ בהל' שופר (ניצוץ ו' אות ז') שכתב: "דבר
נפלא קרה בטושו"ע בסימניו, שנזדמנו דיני שופר בסימן השוה
עם גימטריא שלו (תקפ"ו) ואעפ"י שלא נתכוון המחבר לכך, מ"מ
נפל האמת באמת, להראות כי מן השמים הסכימו על ידו לפי
עשה חיבורו לשם שמים, וכל העוסקים במלאכת שמים לשמה
מראים להם סימן טוב מה שלא עלה על דעתם", עיי"ש בברית
יעקב עוד.

ולפי"ז ממשיך דלפי האמור מובנים היטב מ"ש מהר"א
גוטמאכר ז"ל בספרו שלום בפמליא של מעלה (דל"ד ע"א): "ואף
שגם באריכת הזמן דכתיבת השו"ע נמצאו למרן הבית יוסף ספרים
אשר לא היו לו מתחילה, והם נגד מקומות בפסקי השו"ע, מ"מ
לא שינה דבריו והחזיק דמסתמא השי"ת הוא הסכים על ידו"
ע"ש, ואכן מרן ז"ל זכה שספרו שו"ע נדפס בחייו כמה פעמים
ככתוב בהקדמתו לספק בדק הבית, ולא מצאנו בשום מקום שחזר
בו או הוסיף או גרע ממהדורא הקודמת, ואמאי לא, וכי בספר
ענקי כזה לא ימצא שום תיקון וכו', ובפרט אמאי לא תיקן מרן
ס"ל את הסתירות שיש בדבריו שהעירו עליהם האחרונים בכמה
מקומות, ולהאמור לעיל נחא, ועי' בשו"ת אבני נזר אבהע"ז
סי' ר"ו אות ל"ח שכתב "ואפשר אילו הרמ"א ז"ל ה' רואה
דברי הרב המאירי לא ה' פוסק כרשב"ש, שהרי הרב המאירי
נתפשט רק בזמנינו זה, ובכללי ההוראה קיימא לן דכשנמצא
בספר קדמון שהאחרונים לא ראו אותו, הלכה כקדמון, מיהו
צ"ע אם אמרינן כהאי גוונא גבי שלחן ערוך" עיי"ש. ע"ד תו"ד
מס' ברית יעקב בנוגע לענין זה שנתבאר בהשיחה עיי"ש עוד.

ויש להוסיף בענין הנ"ל בהך דמבואר בס' סדר הדורות
(ד"א תתק"ל) בנוגע לר"ת שאמר למשה רבינו טעית, ומשה רבינו

הביא ראי' מ"תורת שנתת", והקשה עליו ר"ת עיי"ש, וזהו משום דבשעה שמסר משה רבינו את התורה ה' שכינה מדברת מתוך גרונו, ולכן שיך שאח"כ יוכל ר"ת להקשות עליו וכו' וזהו כנ"ל דאף שהרמב"ם עצמו חזר בו, מ"מ מצינו בפוסקים שאחריו שנקטו כדבריו הראשונים בספר היד כנ"ל, וכן מובן לפי האמור בהשיחה, דאף שבתחילה סמכו על הרמב"ם, מ"מ ע"י התבוננות הגיעו למסקנא זו בשכלם הם, ולכן אפי' במקום שהרמב"ם עצמו חזר בו אי"ז מכריח כלל שכן הוא גם אצלם וכנ"ל.

ועי' גם בה"פפתח דבר" לשו"ת פאר הדור (הוצאת אור המזרח) בענינים אלו.

*

*

*

(ג) במ"ש ב"משיחות ש"פ וישב" (ס"ט) דאיתא בגמ' דנשים חייבות בנר חנוכה שאף הן היו באותו הנס, ויתירה מזה ד"על ידי אשה (יהודית) נעשה הנס" דלכאורה מהלשון אף הן היו באותו הנס משמע שהן טפלות, ולא שיקר הנס נעשה על ידן, כתב ע"ז בהערה 86 וז"ל: ויש לומר התיווך בזה - שבנוגע למאורע הפרטי דיהודית ה' עיקר הנס ע"י אשה, ובנוגע לכללות הנס דחנוכה אף הן היו באותו הנס - וראה פע"ח סוף שער חנוכה: גאולת יון ע"י בת מתתיהו, עכ"ל.

ולכאורה אכתי צריך להבין במ"ש רש"י ורשב"ם בפסחים קח, ב, (וראה גם מגילה ד, א, ושבת כג, א) על זה גופא דאמרינן דאף הן היו באותו הנס, דעיקר הנס ה' על ידם, דלכאורה - כיון דלשון זה דאף הן היו כו' משמע דמדובר כאן במה שהאשה היתה טפלה, ואיך שיך להביא בזה מה שהיו עיקר? (וראה תוס' שם ושטמ"ק ערכין ג, א).

בנוגע לחנוכה י"ל (עפ"י השיחה) כמ"ש בשו"ת בית שער (או"ח סי' שנ"ט) דהפרי"ח (ריש סימן תר"ע) תירץ קושיא הידועה למה עושין ח' ימים חנוכה ולא ז' ימים כיון שהנס ה' רק על ז' ימים, ותירץ דיום א' מדליקין נרות בשביל נצחון המלחמה, עיי"ש, וצ"ע דמה ענין להדליק נ"ח על נצחון המלחמה? ונראה משום דע"י נצחון המלחמה היו יכולים לקיים מצות הדלקת המנורה, וכלשון הגמ' וכשגזרה מלכות בית חשמונאי ונצחום כו', וא"כ שפיר מדליקים כלילה הראשונה על נס נצחון המלחמה כיון דע"י בא נס הנרות, ולפי"ז מובן ג"כ למה שייכי נשים בחיוב דנרות ונס הנרות, כיון דע"י אשה ה' עיקר הנס בנצחון, ועי"ז ה' הנס בשמן, וא"ש מה דאמרינן שאף הן היו באותו הנס, אף דבנצחון המלחמה היו העיקר, מ"מ בנס השמן היו רק גורמין וטפלין עיי"ש, דזה

מתאים לפי הביאור שבהשיחה דבנצחון היו עיקר, ובנרות וכו' בדרך טפל ומישך שייכי להדדי, אבל אכתי ל"ע בנוגע לפורים וכו', ובכלל ל"ע במ"ש בנוגע לפורים (הנחה בלה"ק סי"א) דהמאורע הפרטי של נס ההצלה נעשה בעיקר ע"י אסתר, אבל בנוגע לכללות הנס דפורים שבא בהמשך לזה אף הן היו באותו הנס וכו', דלכאורה הלא כל ענינו דחג הפורים הוא בשביל נס ההצלה ולאִיזה נס היו רק טפלות?

* * *

ד) בהא דהוזכר בשיחת קודש דנר ו' דחנוכה שישנם ב' פירושים בהא דאמרינן בנוסח ועל הניסים "מתתיהו בן יוחנן כה"ג" מי ה' הכהן גדול, מתתיהו או יוחנן אביו, כדאי לרשום קצת מקומות בענין זה, בגמ' מגילה יא, א איתא: ולא געלתיים בימי יונים שהעמדתי להם שמעון הצדיק וחשמונאי ובניו ומתתיהו כה"ג. מבואר בזה דמתתיהו ה' הכה"ג, אבל בדקדוקי סופרים שם ישנם גירסאות אחרות "שהעמדתי להם יוחנן בן מתתיהו כה"ג" ולכן אין להוכיח מזה, ובשמו"ר פ' ט"ו, ו, איתא "ומתתיהו הכהן ובניו" ולא כתוב עליו שהי' כהן גדול, ועי' מאירי בפתיחתו למס' אבות (ע' 34) שכתב שיוחנן כה"ג המוזכר במשניות "הוא אביו של מתתיהו החשמונאי הנזכר בתפלת חנוכה" משמע דיוחנן ה' כה"ג, ועי' גם בע' 28 שם "והוא יוחנן כה"ג הנזכר בתפלת חנוכה", ובשו"ת התשב"ץ ח"ג סי' קל"ה וז"ל: ומתתיהו בן יוחנן כהן גדול בעל הניסים הוא נזכר, אמרתי אולי תואר "כהן גדול" הוא ליוחנן אביו".

ועי' בשו"ת אבני חפץ (להג"ר אהרן לעווין הי"ד) סי' נ"ח שמביא ראי' מהא דאיתא באהע"ז סי' קכ"ט סעי' י' ברמ"א דאם יש כינוי לבן יש להזכיר הכינוי קודם שיזכיר שם האב, דאם יכתבו הכינוי לבסוף אחר שם האב יהי' משמע דהכינוי קאי על האב דמסתמא אדסמין ל' קאי כו', וא"כ ה"נ מסתבר דהכינוי קאי כהן גדול קאי על האב על יוחנן, ולא על הבן מתתיהו, דאילו ה' קאי על מתתיהו ה' ראוי להזכיר הכינוי מקודם ולומר בימי מתתיהו כה"ג בן יוחנן, ומביא עוד ראי' מהא דמתתיהו ה' דר במודיעין ואילו ה' מתתיהו כה"ג ה' מוכרח לדור בירושלים כדפסק הרמב"ם בהל' כלי המקדש פ"ד, ואח"כ דן בכלל שמצינו התואר כהן גדול לא להוראת המשרה ששימש בכהונה גדולה רק להוראת המעלה שהי' כהן מצויין במעלה, יעו"ש שמביא כמה ראיות לזה.

ועי' גם בס' יסודי ישורון ח"א (ע' שט"ו) שהפריך ראייתו של האבני חפץ מהא דכה"ג אסור לצאת מירושלים, דזהו

רק בשעת עבודה, אבל באותו זמן שהכהנים לא היו בעבודתם כו' לא הלי' מחוייב לדור בירושלים. ועי' גם בשו"ת אוהל משה ח"א סי' ל"ח, ובס' נר למאה (חנוכה) ע' קל"א, ועוד.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ג. בנוגע לשאלת כ"ק אדמו"ר שליט"א ברש"י ד"ה ויהי יוסף יפה הוואר (לט, ו):

(א) שרש"י אומר: "אוכל ושותה (ומסלסל בשעריו)" ומנין לו זה.

(ב) רש"י אומר: "...אביך מתאבל ואתה מסלסל בשערך וכו'".

למה אין רש"י אומר: "...ואתה אוכל ושותה (ומסלסל בשעריך), אני מגרה בך את הדוב".

יש לומר:

א

ד. בכתוב כתיב: "...ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה.

דהיינו שעכשיו נתהווה שני ענינים: יפה תאר ויפה מראה.

לכן מוכרח רש"י להביא שני ענינים שיוסף עשה:

ענין אחד ליפות התאר שלו, וענין שני ליפות המראה שלו.

והנה רש"י פירש בפרשת ויצא (כט, יז): תאר: הוא צורת הפרצוף.

מראה: הוא זינו קלסתר.

ולפי זה מובן מה שרש"י אומר: "התחיל אוכל ושותה". שזה כנגד מה שנאמר בכתוב: "יפה תאר", דהיינו על ידי מה נעשה תואר גופו של יוסף יפה, זה הלי' על ידי אכילה ושתל'. שפעולת אכילה ושתל' נראה לא רק בזיו קלסתר אלא בכל הגוף.

ועל ידי סלסול שערו בזה נעשה רק זינו קלסתר פנים

יפה משא"כ צורת הפרצוף וזה ה' פעולה מיוחדת ליפות תאר פניו. וזה שהכתוב אמר: "ויפה תואר ויפה מראה", ולא אמר: "ויפה תואר ומראה", משמע שה' פעולה מיוחדת ליפות המראה שלו, נוסף לזה שגם על ידי אכילה ושתי' נעשה זיו קלסתר פניו יפה.

וזה שרש"י הזכיר תחילה: "אוכל ושותה", ואח"כ: "מסלסל בשערו".

הוא מפני שבכתוב נזכר תחילה: "תאר" ואח"כ: "מראה".

ומה שאין רש"י מסיים: אביך מתאכל ואתה אוכל ושותה.

אולי אפשר לומר שזה שיוסף התחיל לאכול ולשתות אולי בזה אין שום עוולה, היות שהי' מושל והי' צריך להיות נראה יפה, משא"כ זה שהי' מסלסל בשערו, (לא רק מתקן בשערו - שגם על ידי זה הי' נראה יפה וכמו' שפי' רש"י בד"ה והוא נער: "כדי שהי' נראה יפה") זה הי' ענין של מותרות ותענוג שלא לצורך כלל.

ולכן אמר לו הקב"ה שמפני זה: "אני מגרה בך את הדוב".

אבל מה שעוד אינו מובן לכאורה הוא: למה מעתיק רש"י רק תיבות: "ויהי יוסף" יפה תואר" מן הכתוב, ולא תיבות: "ויפה מראה".

הרב וו. ראזענבלום

- תושב השכונה -

עד"ז כתב ה' שאול משה אליטוב, והוסיף בהקושיא: שמקורו של רש"י הוא מהמד"ר ושם כתוב בפירוש אביך מתאכל ואתה אוכל ושותה ומתאכל בשעריך. וא"כ יוקשה ביותר מדוע השמיטו רש"י.

ב

ה. אולי יש לומר על פי מה שביאר כ"ק אד"ש בהתוועדות דש"פ וישב תש"מ (שרש"י אינו כותב לא חסר ולא יתר) וזהו תוכן דבריו: "דערמיט איז פארשטאנדיק פארוואס רש"י איז מעתיק פון פסוק "ויהי יוסף".

דער פשט פון "ויהי יוסף יפה תואר וכו'" איז ניט נאר אז יוסף איז געווען א "יפה תואר" נאר אויך אז יוסף האט זיך משתדל געווען אז ער זאל ווערן א "יפה תואר" (דורך דעם וואס ער איז געווען א "מסלסל בשערו").

און וויבאלד אז רש"י וויל דא מדגיש זיין דעם ענין דערפאר איז ער מעתיק אויך די ווערטער "ויהי יוסף" עכ"ד.

ולפי"ז יש לומר ג"כ דלפיכך לא כתב התיבות ויפה מראה מאחר שלא הוצרך לכתוב זה, שהרי מהתיבות "ויהי יוסף יפה תואר" בלבד יכולים ללמוד זה, וד"ל.

הת' אפרים שמואל קעלער
- תלמיד בישיבה -

ג

1. אולי אפשר לתרץ דהנה באמת צריך ביאור למה יוסף התנהג באופן כזה דהלא מובן גם לבן חמש למקרא שיוסף לא הי' שייך לסתם תאוות, וגם לחסרון השתתפות בצערו של אביו, וצריך לומר שיוסף חשב שכיון דבהשגחה הפרטית נעשה מושל ה"ז הוראה שצריך לנצל את המצב המיוחד של "מושל" בעבודת ה' ובאופן של "דעהו" דהיינו שיתנהג כמו מושל ויהי' נראה יפה וכו', וזה גופא יהי' בתכלית הקדושה, וזהו הדיוק ברש"י "כיון שראה עצמו מושלו דהיינו שיוסף סובר דבמצב של מושל צריך להתנהג באופן כזה (וזה ג"כ מתאים למה שמבואר בחסידות בענין של יוסף שהי' בתוך המיצרים וגבולים עולט ולא כמו השבטים שהיו דווקא רועי צאן ואעפ"כ הי' בתכלית הקדושה), וא"כ הי' שיטתו של יוסף הרי צריך ביאור למה נענש ע"ז והתירוץ דאעפ"כ צריך איזה הגבלה כזה משום כבוד אביו, ולהראות שהוא משתתף בצערו של אביו, דהיינו שהן אמת שיוסף צריך להתנהג כמו מושל כנ"ל, אבל שזה יהי' בשלימות לגמרי א"א דהרי מצד השני צריך ג"כ השתתפות בצערו של אביו כנ"ל,

וא"כ מבואר למה רש"י מביא שני ענינים אוכל ושותה וגם מסלסל בשערו ואח"כ מביא שנענש רק על שהי' מסלסל בשערו, דמכיון שבאמת הי' טעם הגיון ליוסף למה עשה כך מש"ז מוכרח לומר שעשה עכ"פ ב' ענינים (היינו דמלבד ענין אכילה ושתיה באופן שראוי ויפה למושלים, עשה עוד ענין של מסלסל בשערו) ורק אז מובן למה נענש ע"ז משום דהן אמת שצריך להתנהג כמו מושל אבל ע"ז מספיק ענין אחד דהיינו אוכל ושותה, ולמה עושה ב' ענינים.

ולפי הנ"ל כל הטענה הי' רק על פרט הב' וע"ז נענש, אבל מ"מ מוכרח שהיו בפועל ב' פרטים דא"כ לא הי' נענש כלל, דהרי עכ"פ בפרט א' הרי צריך להתנהג כמו מושל.

ועפ"י אפסר לבאר דיוק הלשון "אני מגרה בך את הדוב" דלמה נקט דווקא "דוב" דהנה כשרוצים להביא דוגמא מחיה טורפת מביאים מזאב כמו הלשון "כבשם אחת בין ע' זאבים" וגם בלשון הכתוב "בנימין זאב יטרף".

אבל עפ"י הנ"ל יבואר דמכיון שזה ה' מדה כנגד מדה על הנהגתו הנ"ל של יוסף, ולפי הנ"ל עיקר החסרון בהנהגתו ה' שרצה להתנהג בענינים גשמיים ואופן של שלימות היופי וענין הדוב הוא "מסורבל בבשר" דהיינו שלימות בגשמיות ומשו"ז נקט דווקא דוב, וגם יש לפרש דיוק הלשון "אני מגרה בך את הדוב" ולמה לא אמר אני מפיל עליך את הדוב וכדומה, דהרי ענין הגירוי אינו משמע כלל שהדוב הזיק לו באיזה דבר, ורק שרונה להזיק לו וכאן הרי נענש בפועל ע"י המרשעת הזאת וסבל יסורי מאסר ב' שנים וא"כ הרי זה יותר מגירוי.

ועפ"י הנ"ל יומתק דאילו ההתנהגות של יוסף כמו מושל ה' באופן הרצוי בשלימות לא ה' צריך לפחד מ"דוב" דהיינו מישהוא "מסורבל בבשר" ומושקע כל כולו בתאוות, אבל מכיון שה' כאן ענין של חסרון מהנהגה שלו בגשמיות בתכלית הקדושה, ממילא זה מגרה את הדוב, דהיינו מושקע בגשמיות ג"כ אבל באופן הפכי מיוסף ובתכלית התאוה ר"ל.

הרב דוד פרידמאן
- ר"מ בישיבה -

ד

ז. כדי לתרץ שאלה זאת יש להקדים את הקושי לרש"י בפש"מ בפסוק שרש"י בפירושו בא ליישב זאת ועפ"י אפסר לכאן לתרץ גם את קושיית כ"ק אדמו"ר שליט"א הנ"ל ברש"י זה ובכדי להבין מה קשה לרש"י יש להוסיף ולקשות מדוע פי' בא רק על המלים ויהי יוסף יפה תואר ולא מעתיק מהפסוק יפה מראה או אפי' לא מציין וגו' שקאי גם על המשך הפסוק, כדיוק כ"ק אד"ש, הרי שפי' קאי רק על הענין של יפה תואר וכמו"כ יש להסביר את המצב של יוסף מאז מכירתו לעבדות וכדלקמן.

הבן חמש למקרא יודע שכאשר נמצאים בצרה מרבים בתענינו עד שהצרה עוברת. הבן חמשלמקרא גם יודע שמשום כשרות, לא אוכלים ושותים בבית לא-יהודי. אם כן, אפסר לומר שיוסף הרבה להתפלל להקב"ה ולהתענות שינצל מהעבדות ושיוחזר לבית אביו. גם אפסר לומר שיוסף הצדיק לא אכל אוכל ולא שתה בבית פוטיפר משום כשרות אלא רק מה שצריך לחיות. וראה בכלי יקר שאכל רק לחם ומלח.

והנה בפרשת ויצא (כט, יז) מפרש רש"י בקשר לרחל שה' יפה תואר הוא בקשר לצורת הפרצוף, אם כן, אפשר לומר שמשום שיוסף לא אכל - או משום התענית או משום הכשרות - הפרצוף של יוסף השתנה לרעה והוא לא ה' יפה תואר, אז נשאלת השאלה, למה כתוב בפסוק "ויהי יוסף יפה תאר" והרי לכאור' אינו כן?

וע"ז מפרש רש"י שכיון שראה עצמו מושל התחיל אוכל ושותה. מכיון שראה עצמו מושל, אז חשב שיוכל לחזור לבית אביו בדרך הטבע ואין צורך לצום וגם להשגיח שהאוכל בבית פוטיפר יהא כשר, משום זה התחיל לאכול ולשתות וצורת הפרצוף חזר לראשונה ונעשה יפה תאר.

אלא שיוסף הוסיף על האכילה והשתיה וגם ה' מסלסל בשערו, ומשום זה אמר הקב"ה אביך מתאכל ואתה מסלסל בשעריך אני מגרה כך את הדוב. זאת אומרת, שרק משום שה' מסלסל בשערו הוא נענש ולא משום שהתחיל לאכול ולשתות. דהקב"ה לא החשיב את האכילה ושתיה לדבר שלילי.

הרב שלום דובער בראון
- ברוקלין נ.י. -

נ ג ל ה

ח. בב"י על הטור (הל' תפילין סי' כ"ה ד"ה כתב) איתא וז"ל: "כתב האגור פסק מהר"י מולין שיש לברך להניח בקמ"ץ תחת הה"א אבל לא בפת"ח ובדגש אף כי אין חילוק במשמעות מ"מ ראוי לברך בלשון הכתוב להניח בקמץ כמו להניח ברכה אל ביתך" עכ"ל.

ולעיר מ"ש בשו"ע אדמה"ז (סי' כ"ה סעי' טו) וז"ל: "ויאמר להניח בקמץ הה"א ולא בפתח שהוא לשון עזיבה כמ"ש אחיכם הא' הניחו אתי...".

א"כ יש חילוק במשמעות, וצ"ב בדברי הב"י?.

הת' שאול משה אלגטוב

- תות"ל 770 -

ט. במס' פסחים דף ו' ע"ב, בהא דא"ר אלעזר שני דברים אינו ברשותו של אדם ועשאו הכתוב כאילו הן ברשותו, ואלו הן חמץ משש שעות ולמעלה. - דהנה כדי לעבור על חמץ בפסח בעינו שיהא ברשותו של אדם דהתורה אמרה לא יראה "לך".

והנה חמץ בפסח הוא איסור"נ דאינו ברשותו של אדם, ואיך עוברין ב"י וב"י על חמץ בפסח דאסור בהנאה (ולא הוה "לך") - וע"ז אר"א, דאע"פ שחמץ בעצם אינו ברשותו, חידשה התורה שיהא נחשב ברשותו להתחייב עליו בב"י וב"י, ושקול"ט באחרונים דאיך יהי' הדין בחמץ של שאר איסור"נ כגון כלאי הכרם ונותר וכיו"ב, די"ל בזה דגם בשאר איסור"נ עשאו הכתוב כאילו הוא ברשותו, לעבור בב"י ובב"י, או, דאין לך בו אלא חידושו והיכן אמרה תורה שיהא נחשב שלו. כשה"אינו ברשותו" נובע מחמת איסור חמץ, אבל כשזה נובע מחמת שאר איסור"נ כגון כלאי הכרם, בזה לא אמרינן דעשאו הכתוב כאילו הוא ברשותו. ועי' בארוכה מ"ש בזה בגליון דר"ח כסלו בארוכה,

והבאנו שם מהאבני נזר סי' של"ו בתחילתו, שנקט בפשיטות דעל חמץ של כלאי הכרם אין עוברין בכל יראה, (משא"כ בשו"ת תשובה מאהבה, נקט דעוברין על חמץ של כלאי הכרם). והאבנ"ז נתן טעם לדבריו, למה גבי חמץ של כלאי הכרם לא אמרינן דעשאו הכתוב כאילו הוא ברשותו, וז"ל: "ויש לומר בזה טעם ג"כ דחמץ אם יחשב אינו ברשותו ויהי' מותר לשהותו, יהי' גורם לממון עד לאחר הפסח. דלענין בל יראה כממון דמי כמו חמץ שקיבל עליו אחריות, והדברים עתיקין - על כן עשאה הכתוב כאילו ברשותו. מה שאין כן באיסור כלאי הכרם שהוא איסור עולם ואפילו יהי' מותר לשהותו יהי' אינו ברשותו עכ"ל, וקיצר הנ"ל בלשונו, בביאור יסודי ועקרי ועפ"י יסוד זה יומתק ביותר בהא דעשאו הכתוב כאילו הוא ברשותו, למה לא שייך למימר דעשאו הכתוב, בנוגע לאיסור כלאי הכרם,

וי"ל בביאור דבריו עפ"י מה שביאר בארוכה בתורת חסד סכ"ד דהנה האחרונים כתבו דחמץ בפסח לא בר דמים והא ולא נחשב לגורם לממון, (כיון שיהא מותר לאחר הפסח, לדידן דקי"ל כר"ש דחמץ שעבר עליו הפסח מותר בהנאה) היינו משום דמחמת איסור ב"י אסור להשהותו עד אחר הפסח, משו"ה לא נחשב כגורם לממון.

ועפ"י מובן בפשטות למה גבי חמץ עשאו הכתוב כאילו הוא ברשותו, כיון דאילו לא הי' עובר בב"י והי' מותר להשהותו, הי' החמץ חשוב ברשותו. דהא גורם לממון הוא, שאחר הפסח יהא מותר בהנאה - ורק משום דאסור להשהותו

בפסח עי"ז חשוב אינו ברשותו. - ואיך נימא דמשום שאינו ברשותו לא יהי' עובר עליו בב"י, כשכל הסיבה דאינו ברשותו הוא מצד כל יראה! ועפי"ז מוכן הא דעשאו הכתוב ברשותו כיון דכל הסיבה דאינו ברשותו הוא מצד כל יראה - (ולא הוה כל יראה סתירה לכל יראה), משא"כ חמץ של כלאי הכרם וכדומה שהוא אסור בהנאה לעולם והוי אינו ברשותו בעצם, מהכ"ת לומר שעשאו הכתוב כאילו הוא ברשותו לעבור עליו בב"י וב"י, כיון שאינו ברשותו בעצם -

ואף דלכאור' כ"ז הוא רק אליבי' דר"ש דס"ל דדבר הגורם לממון כממון, דמי אבל הוא אנו קג"ל דלא כר"ש אלא כרבנו דדהגל"ה לאו כממון דמי, (מלבד הראב"ד לבעה"ת שפסקו כר"ש דדהגל"ה כממון דמי, כמ"ש הש"ך בחו"מ סי' שפ"ו פק"י), מ"מ י"ל דגם לרבנו דר"ש דדהגל"ה לאו כממון דמי מ"מ הא לענין ב"י בהדיא גלי קרא דעוברין בב"י משום גורם לממון וכדאמרינן בפסחים. (דף ה' סע"ב). - (הרי רואין דבנוגע לב"י גורם לממון חשוב ממון).

ועפי"ז מוכן דהא דעשאו הכתוב הוא רק היכא דכל הסיבה שאינו ברשותו (ולא חשוב גורם לממון), הוא מצד כל יראה, משא"כ כשבעצם לא הוה ממון, לא אמרינן גבי' עשאו הכתוב, ולכאור' זוהי כוונת האבני נזר.

ובאמת מצינו כעין זה, במס' מנחות ק"א ע"א. וז"ל מתיב רב הונא בר מנחם העופות והעצים והלשונות וכלי שרת שנטמאו אין להן פדיון, שלא נאמר פדיון אלא בבהמה בשלמא עופות קדושת הגוף נינהו ולא נאמר אלא בבהמה, אלא עצים ולבונה וכלי שרת ליפרקו, אלא לאו משום דטהורין בעלמא אין בפדיון והני אע"ג דנטמאו כטהורים דמו דעצים ולבונה לאו בני אשווי אוכלא נינהו. אלא חובת הקדש משו"ה להו אוכלא עכ"ל הגמ'.

וביאר בזה הרגוצובי בצפנת פענח הלכות יבום פ"ד ה"כ, וז"ל: "ר"ל דבלא הקדושה לא הי' עליה שם טומאה כלל, רק הקדושה גורמת להיותה שם טומאה ואי אפשר שזה תועיל לפדותה להפקיע קדושתה" עכ"ל.

והביאור בדברינו, כיון שהטומאה בעצים נובעת מיסוד הקדושה - חבת הקודש - על כן אי אתה יכול ליקח אותה כגורם להפקיע את הקדושה - היינו דהקדושה א"א להיות סיבה להפקיע הקדושה - ועד"ז בנדו"ד הבל יראה אינה יכולה להיות סיבה שלא לעבור בכל יראה.

ובאמת בנדו"ד זה יותר עמוק - דאם תאמר דאין עוברין בכל יראה. שוב הוה ברשותו, - וחזר הדין. הת' מנחם מענדל כהן - תלמיד בישיבה -

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

י. בפסוק "ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם והנה עומד על היאור". מעתיק רש"י "על היאור" ומפרש "כל שאר נהרות אינם קרוין יאורים חוץ מנילוס מפני שכל הארץ עשויין יאורים יאורים בידי אדם ונילוס עולה בתוכה ומשקה אותם לפי שאין גשמים יורדים במצרים תדיר כשאר ארצות".

ולכא' מה קשה לרש"י בפשט' שצריך לכתוב את כל הביאור הזה הרי בפשטות "יאור" זה שם הנהר ויכול לומר כמו שה' בפרשת וישלח (לב, כג) "יבק" - "שם נהר" ובשביל מה נכנס לכל הסיפור שהנילוס משקה יאורים רבים וכו'.

המפרשים מסבירים (שפתי חכמים, ועוד) שלרש"י ה' קשה למה כותב "היאור" בה"א הידיעה וזה מורה על יאור ידוע והוא אחד מהז' נהרות שנזכרו בפ' בראשית ופירשון הוא נילוס ומה שנק' יאור סתם ולא רשמו מפני שכל הארץ עשוי' יאורים וכו'. ולכן זה "היאור" הידוע.

אבל קשה בזה:

א. לפי פירושו אז יש עוד נהרות שנקראים יאור רק זה "היאור" הידוע, אבל רש"י אומר מפורש "כל שאר הנהרות אינם קרואים יאורים חוץ מנילוס" וא"כ זה לא היאור הידוע אלא רק הוא יאור ולא אחרים. ב. לפי"ד רש"י ה' צריך להעתיק בד"ה המלה "היאור" בלבד ולמה מעתיק גם "על היאור".

ג. בכלל דרך המקרא לומר עם "ה" כאשר מדבר על דבר מסויים (ואין כאן המקום להביא עשרות דוגמאות לכך) וקשה לומר שזה ה' קשה לרש"י (וה' צריך לומר מיד בתחילת פי' הוא היאור הידוע).

ונראה אולי לבאר שלרש"י ה' קשה מה ה' "על היאור" איך שיין לעמוד על היאור הרי יאור זה נהר ואיך שיין לעמוד על נהר. וכמו שאח"כ כשפרעה סיפר את החלום הוא אמר ה'נני עומד על שפת היאור".

ולכן רש"י מבאר שלמה נק' שמו יאור כי כל הארץ עשוי' יאורים ונילוס משקה אותם וכו' והיינו שהמלה יאור זה גם שם הנהר וגם כל מערכת ההשקי' של מצרים נק' יאור וזה הכוונה כאן שהוא עומד "על היאור" לא על הנהר עצמו היינו על המים כי אם מה שקרוי יאור שכל האזור נקרא יאור מצד סדר ההשקי' שם שהכל ה' מלא יאורים יאורים.

ואולם פרעה אח"כ כשסיפר את חלומו ומתייחס לפרות

והשבליים שעלו מן הנהר שנקרא יאור אומר "הנני עומד על שפת היאור" היינו הנהר שממנו עולות הפרות וכו'.

וראי' לכך שהנה בפרשת חיי שרה (כד, יג) אליעזר אומר "הנה אנכי נצב על עין המים וכו' ורש"י אינו מבאר כלום ואח"כ בפסוק ל "והנה עומד על הגמלים על העין" מעתיק רש"י "על הגמלים" - ומפרש "לשמרן כמו והוא עומד עליהם לשמשם" רואים שהי' קשה לו הלשון "על" בגמלים ולכן פירש "לשמרם" משא"ל בעל העין שזה דבר מובן.

וכן כאן שכנ"ל הי' קשה לו הלשון "על היאור".

אבל לכאור' קשה "קלאץ קשיא" מה בכלל קשה שהוא עומד על היאור הרי בפסוק אומר "ופרעה חולם" וממתי קשה על חלומות א"ך הוא ראה שעומד על היאור ובמיוחד שראה אח"כ דברים יותר מוזרים כמו עליעת הפרות והשבליים וכו'.

ואולי בגלל שכאן הי' חלום שהראה דבר מסויים כמו שפתח יוסף א"כ לכל דבר יש לו כוונה מסויימת ואם באמת הי' עומד על היאור מסתמא גם זה היא צריך להראות משהוא ושם מסביר רש"י שלא הי' שום דבר מיוחד בזה ובמיוחד כמו שפרעה אח"כ באמת אמר "הנני עומד על שפת היאור".

הרכ בנימין קופרמן

- ר"מ בתות"ל

נה"ח - אה"ק

יא. בד"ה עברי מפרש רש"י: "אפילו לשוננו אינו מכיר" (פ' מא, יב).

ולכאורה היתכן לפרש כן, בזמן שיוסף פתר להם החלומות, מילא בנוגע לפרעה אפש"ל שהי' מתורגמן, משא"כ כשנמצאים במאסר, לא מסתבר לומר שהי' מתורגמן, וא"כ מהו שאומרי אפילו לשוננו אינו מכיר*?

גם צ"ל - מדוע משנה ממ"ש במדרש רבה שמביא פירוש פשוט יותר לכאורה "עברי - שונא" ומפרש במ"כ על המדרש שלא יכלו לאכול עם העברים שהרי אכלו צאן שהמצרים עבדו, וא"כ זה א' שונא שלנו שאוכל הע"ז שלהם?

והנה בפשטות שאלה זו איננה קשה כ"כ כיון שבמאסר בודאי שלא נתנו להם צאן, וממילא יכלו לאכול עם העברים.

* אולי יש לחלק בין הלשון שהיו מדברים פשוטי העם (בבית האסורים, בפרט) ולשון המלך והשרים.

ועיין בתורה שלמה שמביא גירסא במדרש שונה בה"א
שפירושו שהוא "משונה במנהגו ובדתו ובלשונו".

ועל פי גירסא זו קשה מדוע משנה רש"י מהמדרש?

הת' שאול משה אליטוב

- תות"ל 770 -

יב. בפירש"י ד"ה נער עברי עבד (מא, יב): ...מזכירו
בלשון בזיון.

נער: שוטה ואין ראוי לגדולה.

עברי: אפילו לשוננו אינו מכיר, עכ"ל.

שמעתי שואלים, האיך אמר שר המשקים: "אפילו לשוננו
אינו מכיר".

הלא דיבר עם יוסף בבור ויוסף פתר חלומו.

ועיין בילקוט מעם לועז, וז"ל:

ואע"פ שיוסף פתר לו חלומו ודיבר עמו, אבל לא דיבר
עמו באופן מושלם, כמו שיש אחרים שהתורקית שהם יודעים
משובשת, כי אינם יודעים השורש של התיבות, עכ"ל.

ואולי יכולים לפרש כן גם לפי פירש"י, דהיינו מה
שרש"י אומר: ... "אינו מכיר" שפירושו: באופן מושלם.

אבל מה שצריכים להבין הוא:

איך אמר על יוסף שהוא שוטה.

אפילו אם תמצא לומר שגם שוטה יכול להיות פותר
חלומות,

אבל הרי נאמר בפרשת וישב:

(לט, כב) ... ואת כל אשר עשים שם הוא ה' עושה, ועיין
שם בפירש"י.

(שם כג) ... ואשר הוא עשה ה' מצליח, וגם פוטיפר

ידע שיוסף איש חכם שהרי כתיב בפרשת וישב (לט, ד): ...
ויפקדו על ביתו וכל יש לו נתן בידו, ובודאי לא נתן כל
נכסו ביד שוטה.

ואיך אמר שר המשקים על יוסף שהוא שוטה, הרי זה שקר

גמור.*

* אולי לא ידע מזה שר המשקים,

המערכת

ואיך לא פחד לומר שקר גמור שעתיד להתגלות שהוא שקר,

וכמו שהי' בפועל, שפרעה אמר ליוסף אחר שדיבר עמו (מא, לט): "...אין נבון וחכם כמוך.

ואם כוונת שר המשקים* הי' שאולי מצד זה לא יוציא פרעה את יוסף מן הבור, למה בא לפרעה וסיפר לו אודות יוסף הי' לו לשתוק לגמרי.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

יד ברש"י ד"ה נער (מ"א יב) מסביר רש"י נער - שוטה. וכאורה אין זה מובן הפשוט של מקרא מדוע לא לפרש נער - משרת כמסופר בפרק מ פסוק ד שיוסף הי' משרת אותם.

לכאורה אפשר לומר שרש"י מסביר זאת בד"ה הקודם בצירוף הדברים נער, עברי, עבד, שמהמשך זה ניכר שברצונו להזכיר את יוסף דרך בזיון.

אבל אין ענינו זה נראה כי הרי ידע שאין יוסף שוטה אלא להיפך, ואיך לא חשש שר המשקים לומר על יוסף שהי' שוטה בזמן "ומבין הוא שבעוד זמן קצר יעמוד יוסף לפני פרעה וכולם יווכחו בחכמתו וכפי שדבר זה מודגש בפסוק מא-לט "אין חכם ונבון כמוך". והרי שר המשקים ידע ממאסרו הקודם עד כמה פרעה קפדן ואיך לא חשש לומר לפרעה שקר שיתגלה מיד. ובכ"ז מפרש רש"י בפשוטו של מקרא נער - שוטה ולא נער - משרת שגם זה לשון בזיון*.

* * *

* כוונת שר המשקים היתה למצא חן בעיני פרעה שהוא המציא לו הפותר חלום אבל לאידך הי' מפחד שיוסף יעלה לגדולה (א) שהי' רשע, (ב) שירא שיוסף יענש אותו על ששכחו לב' שנים.
* לא קשה בפשט"מ כי יציאת יוסף מבית האסורים הוא דבר חשוב וקובע ברכה (פסוק) לעצמו,

יג. וישלח פרעה ויקרא את יוסף. לכאורה לפי פשוטו של מקרא כל פסוק יד שבפרק מא מיותר, פסוק יד, טו היו צריכים להיות פסוק אחד, דהיינו: "ויקרא פרעה ליוסף ויאמר לו חלום חלמתי ופתר וגו'", ולשם מה צריך לספר: (א) ששלח לקרוא אותו. (ב) שהוציאו מן הבור. (ג) שיוסף בא לפרעה. והרי לפי ההצעה לדעיל מובן מאליו: (א) פרעה קרא ליוסף - הרי במילא מובן ששלח לקרוא לו ולא הלך בעצמו לקרוא לו. (ב) שקרא ליוסף אליו ובמילא הוציאו מן הבור. (ג) שיוסף בא - כי אם פרעה קרא לו ואח"כ דיבר אתו הרי במילא מובן שהוא בא*.

הת' מ. סלונים

- תות"ל 770 -

יד. בפסוק י"ד בד"ה מן הבור... וכן כל בור שבמקרא לשון גומא הוא אף אם אין בו מים קרוי בור כו' וצלה"ב דהלא הבן חמש למקרא יודע כבר מהפרשה שלפניו שבור יכול להיות בלי מים מהפסוק (וישב לז, כד) וישליחוהו הברה והבור רק אין בו מים! ולמה הוצרך רש"י לפרש את זה כאן. ולכאוף הי' לו לפרשו שם! ולכאוף הלא כבר פירש שמן הבור הוא מן בית הסהר וזה נקרא בור מפני שהוא עשוי כעין גומא וכן כל בור שבמקרא לשון גומא הוא ומה מוסיף בפירושו פאן?

הת' מנחם מענדל פעלער

- תלמיד בישיבה -

טו. בפירש"י ד"ה ויגלח (מא, יד): מפני כבוד המלכות, עכ"ל.

וצריך להבין:

אחר "ויגלח" ממשיך הפסוק: ויחלף שמלותיו".

* אין לפרש "נער" לשון משרת כי זה נכלל כבר במ"ש עבד! וממה שפטר החלומות אין ראוי עדיין שהוא חכם בשאר עניני עולם ואולי שיש לו רק כשרון זה, לפתור חלומות - (שתכונה זו אולי מסורה לשוטים וכיו"ב).

ולכאורה גם חילוף שמלותיו ה' מפני כבוד המלכות,
ועלין בשפתי חכמים על רש"י ד"ה מן הבור במ"ש רש"י
שם: ...ואף אם אין שם מים קרוי בור, וז"ל: ...ולמה החליף
שמלותיו אלא משום כבוד מלכות, עכ"ל.
ולפי זה צריך להבין:

למה אין רש"י מעתיק גם תיבות: "ויחלף שמלותיו" מן
הכתוב, ומפרש גם על זה, שזה ה' מפני כבוד מלכות*

* * *

ואולי ה' אפשר לתרץ כל זה עכ"פ בדרך אפשר :

* אולי י"ל בד"א: א) כי לפני זה למדנו יפה תאר וכו'
"מסלסל בשערו" וכן לפני זה "מתקן בשערו", שזה מראה שגידול
שער הו"ע של יופי, ולמה פתאום כאן "ויגלח", ע"ז מתרץ
שמפני כבוד המלכות הוכרח לגלח, משא"כ חילוף שמלותיו פשוט
שצריך, ולכן אין רש"י צריך לפרשו כי ע"ז לא קשה כלל.
ב) ע"ד מ"ש בתו"ש על אתר שקשה איך גילח יוסף א"ע
הלא הבן חמש יודע שגילוח בתער אסור (או בכלל שאין מגלחים),
לכן מפרש שמשום כבוד המלכות הוכרח לגלח משא"כ חילוף שמלות
כו"ל.

ואולי י"ל באופן אחר דאדרבה מכיון שראינו דמיד
שהתחיל "לאכול ולשתות ולסלסל בשערו מיד כו" מובן שאחרי
ששמו את יוסף בבית האסורים התבונן למה עשה ה' את זאת
וכמו שמצינו אח"כ אצל השבטים שהתבוננו עד כ"א שנה לאתוניהם
למצוא איזו סיבה שבגללה באה העונש (ואף שהבן חמש למקרא
עדיין לא למד ס"פ מקץ אבל לכאורה הוא דבר הפשוט מכיון
שיודע שהקב"ה מנהיג העולם כו') ופשוט שכיון אל האמת
שזה ה' קשור גם עם זה שסלסל בשערו וממילא מתעורר השאלה
א"כ איך זה מתאים עם זה שמיד בצאתו מן הבור מיד ויגלח.
דבר ששייך לתיקון שערות (אף שאין זה מסלסל) לכאורה ה'
מקום להתרחק מזה וע"ז מתרץ רש"י שזה ה' מוכרח מצד כבוד
המלכות.

ה' מוכרח מצד כבוד המלכות
ה' מוכרח מצד כבוד המלכות
ה' מוכרח מצד כבוד המלכות

בדרך כלל אין אדם מגלח שערות ראשו בעצמו, רק נעשה על ידי אחר.

משא"כ חילוף שמלות.

וכשהבן חמש למקרא לומד בפסוק: "ויגלח", (שזהו על ידי אחר, וכנ"ל), הוא שואל למה עשו זה ליוסף,

ובפרט, כשיצא קול על ידי שר המשקים שהוא "נער עבד עברי", וכמו שפירש"י: שוטה.

מפני איזה טעם רצו "ליפות" עבד שוטה?

על זה מתרץ רש"י שהי' מפני כבוד המלכות, וממילא היו מוכרחים בזה.

משא"כ מה שיוסף החליף שמלותיו כשיצא מבית האסורים אין הכרח לומר שזה דוקא מצד כבוד מלכות,

ואולי, אף אם לא הי' צריך לבא לפני פרעה הי' מחליף שמלותיו להיות נקי.

* * *

טז. ברש"י ד"ה תשמע חלום לפתור אותו (מא, טו): תאזין ותבין חלום לפתור אותו, עכ"ל.

ובד"ה (שאח"ז) תשמע: לשון הבנה והאזנה כמו שומע יוסף אשר לא תשמע לשונו וכו', עכ"ל.

וכן על דרך זה פירש רש"י בפרשת תבוא בד"ה לא תשמע לשונו (כח, מט): שלא תכיר לשונו וכן תשמע חלום לפתור אותו וכן כי שומע יוסף וכו', עכ"ל.

והנה נראה שהיה צורך להבין: כי יוסף חלם חלום אחד, והוא:

בפרשת נח כתיב (יא, ז): "...אשר לא ישמעו איש שפת רעהו.

ולמה אין רש"י מביא ראיה מפסוק זה, הן בפרשתינו, והן בפרשת תבוא*.

הנה נראה שהיה צורך להבין: כי יוסף חלם חלום אחד, והוא:

* אולי א"ל בד"ה בהקדים מ"ש רש"י שם (נח, יא, ח)

ד"ה לא ישמעו וז"ל "זה שואל לבנה וזה מביא טיט וכו'". הלינו ששמה אין הפי' רק שלא הבינו, אלא שחשבו שכן הבינו,

יז. עה"פ "שבע פרות הטובות שבע שנים המה, ושבע השבילים הטובות שבע שנים המה" (מא, כו) מעתיק רש"י התיבות "שבע שנים ושבע שנים" ומפרש: "כולן אינן אלא שבע... בשבע שנים הטובות נאמר הגיד לפרעה לפי שהי' סמוך, ובשבע שני רעב נאמר הראה את פרעה, לפי שהי' הדבר מופלג ורחוק נופל בו לשון מראה" ע"כ פי' רש"י.

וצ"ב מדוע הכנים הש"י כל הקטע האחרון בד"ה זה, דלכאורה ענין זה קשור לפסוק שלאח"ז - בפסוק כ"ח דכתיב "הראה את פרעה". לעיל מלינ' בפסוק כ"ה כתיב ו"הגיד לפרעה", וא"כ מתעוררת השאלה מדוע הפסוק משנה, ואז הי' לכאורה ראוי שיכתוב רש"י את טעם החילוק, ומדוע מפרש זאת ברש"י דידן?

הת' שאול משה אליטוב
- תות"ל 770 -

יח. בפרשת מקץ פרק מא פסוק מ ד"ה "ישק" מפרש רש"י "יתזן יתפרנס. כל צרכי עמי יהיו נעשים על ידך כמו ובן משק ביתי וכו'". הרי בפרשת לך לך (טו, ב) ד"ה "ובן משק ביתי" מפרש רש"י "כתרגומו (פרנסא) שכל ביתי ניזון על פיו כמו ועל פיך ישק וכו'", למה רש"י מפרש כאן (מקץ מא, מ) פירוש המלה ישק כאשר כבר פירש בפרשת לך לך (טו, ב) ועוד דרש"י הביא את הפסוק הזה בלך לך: כראי' לשם, וכאן מביא את הפסוק מלך לך כראי' לכאן? *

*

*

*

יט. פרשת מקץ פרק מא פסוק מט: ויצבר יוסף בר כחול הים הרבה מאוד.

והנה הלי' בפסוק "כחול הים הרבה מאד" ולכאן אינו מובן האריכות בזה. - כי מה מוסיפים המילים הרבה מאד?

ולפועל הבינו שלא כהוגן נמצא ששם הפי', "לא ישמעו" שונה קצת ממ"ש כאן ופ' תבוא ולכן לא מביאו רש"י ודו"ק, *

אולי י"ל (בדוחק עכ"פ) שרש"י בפי' לך לך ד"ה ובן משק ביתי קשה לי' - לא מהו הפי' משק, דזה ידוע שהו"ע מזון ופרנסה, אלא - דמשמעות הפסוק הוא דאליעזר הלי' ניזון ומתפרנס מביתו של אברהם וא"כ מהו הקשר למ"ש לפני"ז ואנכי הולך עירי (ולכן מביא רש"י כל הג' מלות ובן משק ביתי) וע"ז מפרש רש"י ושולל פי' זה דשייך לשון משק גם כשהבית

על מש"כ לפני"ז כחול הים - שמוכן בפשטות שמוכנו הרבה מאד. וכפי שמצינו לפני"ז בפרשת וירא (כב, יז) "וארבה את זרעך ככוכביהשמים וכחול אשר על שפת הים" - ושם מוכן בפשטות שכחול הים זה הרבה מאד ומה עוד ששם המלים כחול הים באים לאחר המלים והרבה ארבה את זרעך דהיינו שע"ז (- על ריבוי זרעו) ניתן דוגמא שכחול הים - ועד"ז יהי' זרעו מרובה. אבל בפרשתינו (מקץ מא מט) המלים כחול הים כתובים בפסוק לפני "הרריה מאד על מש"כ לפני כחול הים" שמוכנו ג"ר ריבוי גדול ומה מוסיף הנמשל (הרבה מאד) למשל כחול הים.

(כגון שאומרים שאדם פלוני גבוה ומוסיפים מיד שגובהו שבע אמות, אבל לא שיך לומר שאדם מסויים הוא שבע אמות ולאח"ז להוסיף שהוא גם גבוה, כי זה יודעים כבר מזה שהוא שבע אמות וכן בנדו"ד).

וא"כ נשאר השאלה למה כתוב בפסוק "הרבה מאד" ולמה רש"י לא מפרש זאת. *

הרב שמואל ליפקין
- תושב השכונה -

כ. עה"פ על כל פני הארץ (מא, נו) מעתיק רש"י תיבות אלו ומפרש: "מי הם פני הארץ אלו העשירים".

וצ"ב דהנה בפשטות בשיות הרעב גם העניים סובלים, וא"כ כל פני הארץ קאי גם ע'יהם, ולאו דוקא העשירים?

(ב) וגם מדוע הד"ה אינו רק "פני הארץ" בלבד.

ג) מדוע רש"י משנה מהרגלו, וכותב זאת בצורה של שאלה מי הם פני הארץ והרי יכול לכתוב "פני הארץ - אלו

נזון על פיו, והראי' ששייך לשון משק גם כשהוא מפרנס ומזין הוא ממ"ש כאן (מקץ) ועל פיד ישק. (אבל אינו מביא ראי' מכאן מהו הפי' משק או ישק), משא"כ כאן שרש"י מעתיק רק מלת ישק הכוונה לשלול פי' שאר המפרשים שהוא מלשון נשק או נשיקה, אלא שהוא מלשון מזון ופרנסה, וממשיך שאין הכוונה לפרנסה בלבד אלא כל צרכי עמך וכו' ואיך מצינו שמלת ישק (או כדומה) כוונתו לכל הצרכים מביא רש"י ב' דוגמאות וכן משק ביתי שאשליעזרהי' ממונה ואפוטרופא של בית אברהם, וכן מפסוק נשקו בר ששם בכלל לא מדובר אודות אכילה רואים שמלת ישק אף שתרגומו הוא מזון אבל כוונתו לכל הצרכים.

* שם אומר הרבה את זרעך וגו' כחול הים מוכן שהכוונה כחול הים הוא לענין הריבוי דעליה קאי משא"כ כאן

העשירים" ולא דוקא בצורה של שאלה?*

הת' שאול משה אליטוב

- תות"ל 770 -

כא. ברש"י ד"ה וירא יעקב כי יש שבר במצרים (מכ, א):
ומהיכן ראה והלא לא ראה אלא שמע... ומהו וירא ראה
באספקלריא של קדש שעדיין יש לו שבר במצרים וכו' עכ"ל.

וצריך להבין:

למה מעתיק רש"י תיבת: "יעקב", מן הכתוב.

ענין בגליון י (שסז) וכן על דרך זה בגליון יא
(שסח) שהבאתי שם כמה ראיות שאין רש"י מעתיק את השם הנזכר
בפסוק בקשר לפירושו.

וכן הבאתי שם ראיות להיפוך.

ושאלתי שם, שלכאור' הצד השווה שבכל המקומות הוא שאין
השם הנזכר בפירושו מכריח פירושו.

אחד מהראיות שהבאתי שם, שמזה רואים שרש"י "מקפיד"
בדוקא שלא להביא את השם הנזכר בפסוק בקשר לפירושו, הוא:
בפרשת תולדות ברש"י ד"ה וישב ויחפר (כו, יח): שרש"י
משמיט תיבת: "יצחק" הכתוב בפסוק בין תיבות: "וישב"
"ויחפר".

ולכאורה מה איכפת לרש"י אם יעתיק תיבת: "יצחק"
ובפרט שהוא נכתב בין שתי תיבות שבפסוק שעל זה בא פירושו.

והשאלה הוא עוד יותר שם:

שרש"י מזכיר את השם "יצחק" בפירושו שם: "...ווקודם
שנסע יצחק מגרר חזר וחפר", עכ"ל.

ואעפ"כ אין רש"י מעתיק תיבת: "יצחק" מן הכתוב.

שזה עוד מגדיל השאלה מה שמצינו כמה פעמים שרש"י
מעתיק השם הנזכר בפסוק בקשר לפירושו, אע"פ שאין מכריח
פירושו.

שאושר שצבר בר כחול הים אולי הלייתי מפרשו - בדוחק עכ"פ -
לענין הדקות, או לענין היבשות שחול הים הוא דק ויבש ולכן
מוסיף הכתוב הרבה מאד.
המערכת

מוכרחים לומר שיש טעם מיוחד לזה ואין זה רק דרך

אגב.

*

*

*

ברש"י ד"ה רדו שמה (מב, ב): ולא אמר לכו רמז למאתיים ועשר שנים שנשתעבדו למצרים כמנין רדו, עכ"ל.

וצריך להבין:

למה מעתיק רש"י גם תיבת: "שמה" מן הכתוב*.

*

*

*

ואולי ה' אפשר לתרץ זה בדרך אפשר על כל פנים:

שגם תיבת: "שמה" מסייע לפירוש רש"י, והיינו ממה שלא נאמר: "(רדו) שם" רק שמה" (בתוספת ה') זה רמז לא רק על הזמן קצר שהיו שם לקנות אוכל, אלא על הזמן הארוך שהיו שם רדו שנים.

(ועל דרך הדיוק הידוע המובא בחסידות: סולם מוצב

ארצה) (בתוספות ה') וראשו מגיע השמימה (בתוספות ה').

שזה מורה על מדריגה היותר תחתונה שבארץ גופא, ועל

מדריגה יותר עליונה (שבשמים).

*

*

*

כב. בפירש"י ד"ה וירדו אחי יוסף (מב, ג); ולא כתב בני יעקב מלמד שהיו מתחרטים במכירתו ונתנו לבם להתנהג עמו באחווה. ולפדותו בכל ממון שיפסקו עליהם, עכ"ל.

ובד"ה עשרה: ...שלא היתה אהבת כלם ושנאת כלם שזה

לכאורה יש סתירה בין שני רש"י'ס אלו.

בד"ה הראשון אומר רש"י: שהיו מתחרטים... ונתנו לבם להתנהג באחווה וכו'**.

* אולי ל"ל בפשטות שרש"י מפרש שמלת "שמה" שהגלות של "רד"ו" שנים, ה' "שמה", במצרים, ולכן מעתיקו מאחר שמפרשו.

** אולי מלת להתנהג הכוונה רק לענין הנהגה בפועל

והיינו לכאורה שלא הי' עוד שום שנאה עליו ואדרבה, היו מתחרטים.

ובד"ה השני אומר: שלא היתה . . . ושנאת כלם וכו' .
ולכאורה הי' צריך לומר רק שלא היתה אהבת כלם שוה לו.

אבל שנאה לא היתה עליו כלל באותו מעמד ומצב* .

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

כג. פרשתינו (מב, ו) אומר המקרא יוסף הוא השליט, והוא המשביר, לכל עם הארץ.

וצריך ביאור למה אין רש"י מפרש מדוע המקרא מחזר עוד פעם, שכבר אמרה המקרא זה בפסוק נ"ה וכו' בפרק מ"א, וג"כ שיוסף הוא השליט אמרה המקרא בפירוש ובאריכות בפסוק ל"ט-מ"ה (פמ"א) ולמה מחזר המקרא? ** .

הת' משה זלמן גאפין
- תלמיד במתיבתא -

כד. בפירש"י ד"ה את שמעון (מב, כד): הוא השליכו לבור. הוא שאמר ללוי הנה בעל החלומות הלזה בא, עכ"ל.

והנה, כאן אין רש"י מביא הכרח לזה, משא"כ בפרשת ויחי בד"ה שמעון ולוי אחים (מט, ה) פירוש רש"י וז"ל: ... ויאמרו איש אל אחיו וגו' ועתה לכו ונהרגו מי הם א"ת ראובן או יהודה הרי לא הסכימו בהריגתו א"ת בני השפחות הרי לא היתה שנאתן שלימה . . . יששכר וזבולון לא היו מדברים בפני אחיהם הגדולים מהם שמעון ולוי וכו', עכ"ל.

שיפדוהו וכו' אבל בהרגש לבם אולי נשאר עדיין קצת שנאה ודו"ק.

* אוי"ל להיפך שכוונת רש"י שלא היתה וכו' היינו בעבר ולכן מובן שגם עכשיו שכבר התחרטו וכו' אלא מאחר שבעבר לא היתה וכו' באה לכן לענין האחוה גם עכשיו לא הי' בשה ודו"ק (לא שנאה ח"ו).
** וי"ל שכאן מדגיש הכתוב שיוסף למרות שהי' השליט הי' הוא בעצמו השמביר ועי' ברמב"ו הנ"ל.

המערכת

וצריך להבין למה אין רש"י מביא כל זה כאן בפרשתינו*.
 עוד צריך להבין הסדר ברש"י:

למה מקדים: "הוא השליכו לבור", קודם "הוא שאמר
 ללוי" הנה בעל החלומות הלזה** בא".

הרב וו. ראזנבלום
 - תושב השכונה -

כה. בפ' מ"ב פסוק ל"ד אומר רש"י ד"ה "ואת הארץ תסחרו.
 תסובבו. וכל לשון סוחרים וסחורה על שם שמחזרים וסובבים
 אחרי פרקמטיא".

לכאורה קשה למה מאריך רש"י לבאר השייכות בין שתי
 המלים "סחר" ו"סבוב" כעין שהוא מצדיק מדוע הפסוק משתמש
 בלשון פה כי עיקר כוונת רש"י היא לתרגם את המילה ומדוע
 כל האריכות?

והקושל' הכי חמורה היא, שהמלה "סחר" כבר נמצאת
 ארבע פעמים ורש"י לא פירש כלום כי לפי דעתו לא הי' צורך
 ע"ז ומדוע נתעוררה פתאום, בפעם החמישית, הנחיצות לתרגם
 ולפרש המלה.

* * *

ואולי הי' אפשר לתרץ על כל פנים בדרך אפשר:

בפרשת וישלח ובפרשת וישב אין קשה כלום להבין חמש
 למקרא שהוא לומד בפשטות שהטעם שהסוחר נקרא: "סוחר" הוא
 מפני שעוסק בסחורה.

 * כי לפי פרש"י זה (הא') הכוונה למה אסר את שמעון
 כי יוסף הי' בלבו עליו (או שירא ממנו) מפני שעשה לו דברים
 רעים ולכן מונה רש"י מה הרעות ששמעון עשה לו ומזנה אותן
 על סדר רעתן לכל לראש שהשליכו לבור שזה חמור מן הכל
 ועוד שהוא אמר ללוי וכו'. שזה לא כ"כ חמור כמו ענין וא'.

* * אולי י"ל בד"א כי כאן מכריח רש"י מן הפסוק עצמו
 ששמעון הוא זה שהשליכו לבור וכו' מזה גופא שאסר את שמעון.
 משא"כ שם שהפסוק אומר "שמעון ולוי אחים" הנה לוי מאן דכר
 שמל' לכן צריך רש"י להכריח שם שגם לוי (ביחד עם
 שמעון) היו בעצה אחת על יוסף, אבל ק"ק לפי"ז מדוע הל'

משא"כ בפרשתינו כשיוסף אמר לאחיו: ואת הארץ תסחרו,
שואל הבן חמש למקרא: הלא לא באו אחי יוסף למצרים
לעסוק בסחורה רק לקנות אוכל. (ועי' בשפ"ח כאן על אתר).
ועל זה מתרץ לו רש"י: תסובבו. דהיינו שהפירוש של
תסחרו כאן הוא לא לעסוק בסחורה אלא רק תסובבו בתוך העיר
ממקום למקום וכו'.

דעל זה שואל הבן חמש למקרא: אם כן יש שני פירושים
וענינים בלשון סוחר:

(א) לשון סוֹבֵב.

(ב) לשון סוֹחֵר.

על זה מתרץ לו רש"י: שמה שהסוחר שעוסק בסחורה נקרא
סוחר הוא גם כן מפני שמחזירים וטובבים וכו'. ("ער דרייט זיך")

הרב וו, ראזענבלום

- תושב השכונה -

והרב יהודא ליב פוזנער

כו. רש"י בפרשתינו מב, לו בד"ה אתי שכלתם מפרש מלמד
שחשדן וכו'. ואח"כ בד"ה שני שכלתם מפרש כל מי שבנינו
אבודים קרוי שכול וצ"ל לכא' הד"ה שני צריך להיות קודם
משום שמנין אני יודע שחשדן וכו', אלא כשאני יודע מה הפשט
בשכלתם, ולכן לכא' צריך להיות קודם* ועוד צ"ל בהד"ה שם
שכלתם. ואמר רש"י כל מי שבנינו וכו'. לכא' דבר זה רש"י

ברש"י שם הוא "מי הם" היל"ל לפי"ז "מי הוא". אבל י"ל ששם
רוצים להוכיח בעיקר מי הם שאמרו "איש אל אחיו וגו' ועתה
לכו ונהרגו" לא מי השליכו לבור וע"ז לא מוכרח כ"כ שזה
הי' שמעון משא"כ כאן מפרש רש"י לכל לראש ובעיקר ששמעון
השליכו לבור (ומסתמא ג"כ "אמר אל אחיו") וע"ז אין צריך
שום הכרח אחר רק זה עצמו שיוסף אסר את שמעון.

ויש להוסיף בזה שכאן אומר רק ששמעון אמר ללוי (שהרי
מצינו כבר ששמעון ולוי עבדו ביחד) אבל שם רוצה רש"י
להוכיח ששמעון ולוי היו בעצה אחת ז.א. שלא רק ששמעון אמר
ללוי אלא שגם לוי הסכים לזה והוא ג"כ רצה ותבע את זה
ולכן צריך ע"ז הכרח נוסף.

* ידוע השקו"ט אם פירוש הענין קודם או פ"י המלות

כבר אמר לעיל בפרשת תולדות כח, מה בד"ה למה אשכל אהי' שכולה משניכם (למד על) הקובר את בניו קרוי שכול וכך ביעקב אמר כאשר שכלתי שכלתי ע"כ, ולכאז' צ"ל עוד אמאי שם מביא רש"י ראז' מהפסוק דלהלן מפרשתינו הי' להביא ראז' לכאן מפסוק זה שכלתם**

הת' יוסף זאיאנץ
- תלמיד במתיבתא -

כז. בפירש"י ד"ה כאשר כלו לאכול (מג, ב): יהודה אמר להם המתינו לזקן עד שתכלה פת מן הבית, עכ"ל.

וצריך להבין:

מה אינו מובן כאן, שמפני זה צריכים לפירוש רש"י*.

ואכ"מ.

** להעיר שיש חילוק כללי (ועיקרי) בין המלים "אשכל"

"שכלתם" שפי' שנעשה עמו פעולה של "שכול".

"שכל", ובין המילים אותי "שכלתם" שפי' שנעשה עמו פעולה של "שכול", והנה לענין שכול מתאים יותר שנעשה שכול (כמו אותי שכותב) ממה שהוא עושה (את עצמו) שכול (אם אינו הורג בניו) ולכן בפי' תולדות כשרש"י מפרש "אשכל" להסיר תמי' הנ"ל מפרשו שאין הפי' שאני אעשה שכול אלא שמוא כמו "אהי' שכולה" וע"ז מביא ראז' מיעקב שגם שם משתמשים בלשון "שכלתי" כנ"ל והפי' שם ג"כ שנעשה שכול, (ולכן לא מביא ראז' ממלת שכלתם ששם מובן שנעשה שכול ע"י אחרים).

והנה כשבאים למלות אותי שכלתם קשה לבן חמש שהרי בפי' תולדות פי' קובר את בניו קרוי שכול וכאן הלא יעקב לא קבר אף אחד מבניו ולכן צריך רש"י לפרש "כל מי שבניו אבודים (לאו דוקא קבורים) קרוי שכול".

* קשה בפשטות איך הניחו השבטים את שמעון אסור אצל יוסף, ולא הפצירו יותר ביעקב שישלח את בנימין, וחיכו עד "כאשר כלו לאכול"?! - וכפי שרואים שכ"כ רצו השבטים להוציא את שמעון עד שראובן אמר "את שתי בני ממות" ולכן מובן שהי' צריך למישהו שישכנע את כולם שהעצה הכי טובה היא להמתין, וזה הי' יהודה שהוא השיאן העצה למכור את יוסף וכו' (וגם כמו שמפרש הש"ח).

ועיין בשפתי חכמים שמפרש, וז"ל:

דאל"כ למה ענה יהודה לבדו על שובו שברו שזה באמר לכולם, עכ"ל.

ועל דרך זה פירשו כמה מפרשי רש"י,

והנה לכאורה קשה לפרש שזה כוונת רש"י, שא"כ הי'

לרש"י לפרש פירושו על פסוק ג: ויאמר אליו יהודה וגו'.

עוד צריך להבין:

למה אומר רש"י: יהודה אמר להם וכו'.

למה צריך לפרש שאמר להם.

ולמה לא פירש שיהודה "החליט" או "חשב בלבו" להמתין עד שתכלה פת מן הבית.

* * *

ואולי אפשר לתרץ:

כשהבן חמש למקרא לומד את הפסוק ויהי כאשר כלו לאכול את השבר וגו', הוא שואל ואינו מבין למה המתין עד כדי שיכלו כל השבר, ועוד צריכים תבואה להספיק להם לזמן הליכתם וביאתם ממצרים.

(ועיין באור החיים שעוד נשאר להם שיעור המספיק לזמן הליכתם וביאתם - וצריך להבין למה אין רש"י מפרש (זה).

והשאלה הוא בעיקר על השבטים שהיו משמשים את יעקב, למה המתינו כל כך.

ועל יעקב אינו שאלה, שאולי לא הי' עוסק בצרכי הבית, וסמך על בניו המשמשים אותו. *

הרב וו. ראזענבלום

- תושב השכונה -

* הטעם שהשתמש בלשון "זקן" אולי י"ל: (שיעקבך

אמר ע"ע הלשון "והורדתם את שיבת"י). שטעם שיעקב לא רצה

לשלח את בנימין משום שהי' כבר זקן וכפי שרואים שאיש

זקן ירא ומפחד ביותר, ולכן אמר יהודה כשיראה יעקב הרעב

במוחש אזי הפחד מהרוב יתגבר על הפחד מאונס בנימין.

כח. פרשתינו (מ"ג, ג) רש"י ד"ה העד העד: לשון התראה ומביא רא"י שזה לשון התראה ראשון מדברים ואח"כ משמות וצריך ביאור למה זה לא ע"פ סדר?*

הת' משה זלמן גאפין
- תלמיד במתיבתא -

כט. ברש"י ד"ה ויאמרו שנים עשר עבדיך וגו' (מב, יג): ובשביל אותו א' שאיננו נתפזרנו בעיר לבקשו, עכ"ל.

וצריך להבין:

למה מעתיק רש"י תיבת: "ויאמרו" מן הכתוב.

עיין ברש"י ד"ה לא ירד בני עמכם (מב, לח). שרש"י מעתיק תיבות אלו דוקא מן הכתוב, ומשמיט תיבות: "ויאמר", שכתוב קודם תיבות אלו**

*

*

*

ל. בקריאה דזאת חנוכה בפרשת במדבר עה"פ שלשים ומאה הקערה האחת וגו' (ז, פה) מעתיק רש"י תיבות אלו ומפרש: "מה ת"ל לפי שנא' שלשים ומאה משקלה ולא פירש באיזו שקל לכך חזר ושנאה כאן וכלל בכולן כל כסף הכלים בשקל הקודש".

וצ"ב דהנה מאחר דגבי מזרק אחד כסף שקל בשקל הקודש. מפרט בכל פעם א"כ מדוע בזה לא פירט בכל פעם אלא לבסוף?

הת' שאול משה אליטוב
- תות"ל 770 -

*אולי יש לומר, שרש"י מפרש שכאן העד, פירש התראה קפצתו מפני שהתראה בכלל לאו דוקא כאן - הוא בפני עדים וע"ז מביא הרא"י הא' שלשון העיד הוא התראה בפני עדים ממ"ש העדות בכס (היום את השמים וגו' - ע"פ עדים) אבל איפה מצינו העדה בל' התראה אף שלא בפני עדים (כמו כאן ביוסף שע"פ פשטות לאו דוקא היתה בפני עדים) ע"ז מוסיף רד העד בעם שפי' התראה אבל לאו דוקא שהיתה בפני עדים, (להעיר שהגירסא בקצת חומשים הוא שהרא"י הא' היא מירמל' י"א (העידות באבותיכם)).

** אולי רוצה להדגיש בזה שכולם ("ויאמרו") אמרו את זה שכולם התחרטו באמת.

לא. רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א דפירש"י דפ' ויגש

פרק ופסוק ד"ה	נת' בהתוועדות
מד, יח	ויגש אליו. דבר באזני אדוני ויגש תשכ"ה1
שם	ויגש אליו. דבר באזני אדוני תזו"מ תשמ"ב
מד, כב	ועזב את אביו ומת ויגש תשכ"ט
מה, ג	למה אין רש"י מפרש תוכן שאלת יוסף "הענד אבי ח"י". ויגש תשכ"ה2
מה, יד	ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך ויגש תשכ"ה3
שם	ובנימין בכה על צואריו ויגש תשכ"ה3
מה, כג	שלח כזאת ויגש תשל"ב4
שם	מטוב מצרים ויגש תשל"ב4
מו, ג	אל תירא מרדה מצרימה ויגש תשמ"ו
מו, י	בן הכנענית מקץ. וארא תשכ"ח5
מו, טו	שלשים ושלש ויגש תשל"ב6
מו, כו	כל הנפש הבאה ליעקב ויגש תשל"ב6
מז, ב	ומקצה אחיו מטו"מ תשכ"ט7
מז, יז	וינהלם ויגש תשל"ו8
מז, כז	וישב ישראל בארץ מצרים ויגש תשכ"ה9
שם	ויאחזו בה ויגש תשכ"ה10

1) כ 217-212. 2) טו 387-390. 3) י 146-150.
 4) שם 151-159. 5) ה 228-238. 6) כ 218-227. 7) טו 391-398.
 8) שם 399-404. 9) שם 406-411. 10) שם 405-411.
 הרב יוסף יצחק שגלוב
 - תושב השכונה -

ש ו נ ו ת

לב. בקשר ל"זאת חנוכה" - יש להעיר ע"ד שייכותו ליום שמע"צ* - והוא בהקדם: מבואר בדא"ח ע"ד ענינו דשמע"צ במעלת השמיני (יום השמיני) על הז' ימים במה שהוא באין ערוך למספר ז', עד"ז מובן בהנוגע שמע"צ לגבי ז' הימים (ראה לקו"ת סד"ה ביום השמיני שלח - פח, א).

ועד"ז מבואר שם ע"ד ח' ימי חנוכה שזהו "אז", א' שהוא למעלה מהז' ימים. והיא מדריגת יום "זאת חנוכה" (וראה ג"כ אוה"ת חנוכה, ע' תתקס"ב, וע' תתס"ב).

כללות ענינו של שמע"צ יש בו כנ"ל במה שהוא למעלה משבעת ימי החג. (ויש לומר שע"ד המבואר בהלכה ששמע"צ יש בו ב' ענינים: א) יום השמיני דחה"ס, והיינו חלק מיו"ט דחה"ס. ב) רגל בפני עצמו.

ועפ"ז אפשר ליישב ע"ד דרושי שמע"צ שבלקו"ת - זהו דמה שמצינו שבהלקו"ת ישנם ג' דרושים דשמע"צ: א) שנכללים בדרושי סוכות. ב) שנמצאים בשם כותרת דרושים לשמע"צ. ויש לומר ע"פ הני"ל, שבשמע"צ יש בו ב' ענינים: א) מה שהוא יום השמיני דחג הסוכות. ב) מה שהוא רגל בפני עצמו.

וכד דייקת שפיר, רואים זה בתוכן הדרושים: בהדרושים דשמע"צ שנמצאים בדרושי סוכות מתחילים המאמרים בהתוכן ע"ד ההפרש בין יום השמיני דחה"ס לשאר היו"ט והיינו שהם בשמע"צ כמו שהוא חלק מחה"ס.

משא"כ בהדרושים דשמע"צ שהם בפ"ע).

ויש להעיר שיום השמיני דחה"ס (שמע"צ) וכן יום השמיני דחנוכה ("זאת חנוכה") קשורים עם תוכן ענין הלב: בשמע"צ בהפטורה דיום זה, מובא מה שבאר שלמה המלך חזרו לאהליהם שמחים וטובי לב.

ואז ה"י ענין חנוכה ביהמ"ק - שהתחיל ביום ח' תשרי (שבעה ימים ושבעה ימים) והרי ענין ביהמ"ק הוא שמחת לבו (ראה תענית כו: משנה).

ועד"ז שמע"צ ענינו הוא קליטה דכל ההמשכות שלפנ"ז. ועיקר הקליטה הוא בפנימיות בלב (ראה לקו"ת שלח מד, א).

ועד"ז חנוכה ענינו חנוכה ביהמ"ק וכנ"ל, שמחת לבו זהו ביהמ"ק.

* ראה שיחת זאת חנוכה ה'תשל"ח בארוכה.

וע"ד הרמז: לב (במספר קטן) עם מנין אותיותיו וכן כולל הכללי עולה שמונה.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן

- ר"מ במתיבתא -

לג. במאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ע' תשכו ואילך ישנו רשימה מאמרי כ"ק אדה"א ע"פ סדר השנים.

ונרשם שם: (בחצ"ר) "וכל בניך (נדפס בשערי תשובה ח"א ע' 144) תקע"ו-ז (השערי תשובה נדפס בשנת תקע"ח)", ולהעיר:

(א) שערי תשובה ח"א נדפס בשנת תקע"ז (הקדמת כ"ק אדמו"ר שליט"א להוצאת תש"ז).

(ב) לא כל מה שנדפס בשערי תשובה ח"א בהכרח שאמרו אדמו"ר האמצעי. ב' המאמרים האחרונים (ועתה ישראל, וכל בניך (דב"י עסקינן)) נאמרו ע"י אדמו"ר הזקן ונכתבו בשעתו ע"י אדמו"ר האמצעי הראשון בשנת תקס"ב והשני בשנת תקס"ז.

תדע שבהקדמת אדמו"ר האמצעי לח"א נזכרו כל המאמרים שבח"א חוץ מב' אלה האחרונים. וכבר האריך בזה הר"א מטוסוב בגליון כסלו תשד"מ.

שם ע' תשכ"ח (!) נרשם: "כי תצא (נדפס בשערי תשובה שער התשובה ח"א ה, ב פ"ו) (בהשמטת התחלה כי תצא למלחמה. כו') עד פ"ב) תקע"ז (התאריך הוא ע"פ בוך 551 קא, ב ושם: דרוש מאדמו"ר נ"ע בשנת תקע"ז לפ"ק, ובסיומו נרשם: סליך התו', בעז"ה ביום ד' שמונה ימים בחודש כסלו תקצ"א לפ"ק פה מלון בראד (ראה פקסימיליא לקמן))."

ולהעיר;

(א) השערי תשובה ח"א נדפס בשנת תקע"ז.

(ב) לעיל נרשם מאמר אחר בד"ה כי תצא לשנת תקע"ז.

(אמנם במאמר הוא נרשם גם לשנת תקע"ו וע"י הערה 19. וממ"ש שם בחצ"ר נראה שבח"א ע' קד מה שנדפס לפני החצ"ר ב, ב, צ"ל ס, ב, ואכ"מ ודו"ק).

מאמר של אדמו"ר הזקן שנאמר בשנת תקס"ה.

שם ע' תשכט בהערה 33 העיקה חסר מן הספר מה שהובא

מהר"ש ולא מהצ"צ, וכבר נדפס בסה"מ תרכ"ז ע' קמב.

ט) משלי ע' א'שסח: וכמ"ש בלק"ת פל' וע"י יתיב לבושי' כתלג דבחי' א"א נק' לבוש לבחי' ע"י כו' ע"ש.
ע"כ. ובהמ"מ בשוה"ג "וכמ"ש בלק"ת פל' וע"י יתיב לבושי': לקו"ת דברים א,ד. ובכ"מ".

בלקו"ת דברים שם אין ענין זה, וכאן קאי על לקו"ת להאריז"ל (עה"פ).

י) דניאל א'שפט. בשוה"ג בא מ"מ: "אותיות מחכימות: מגדול עוז ה' דרשות ד,ט. של"ה ה' קדיאת שמו"ת ובהסכמה לשל"ה מהרב מאמסטרדם. ועי' הלומד אגדה מתוך הספר, ועי' ירושלמי ברכות ח."

וכ"ז הוא העתק לשון הס' "משלול המאמרים והפתגמים", אמנם: א) יש כמה טעויות בהמ"מ בס' הנ"ל שצריך לתקנם (ועוד חזון למועד). ב) הציון "ועי' הלומד אגדה מתוך הספר" שייך במכלול שם, משא"כ כאן כמובן.

יא) בהפתח דבר של הס' ז"ל: "בסוף הס' הוספנו רשימת מאמרי כ"ק אדמו"ר הצ"צ על שה"ש שנדפסו בספרי אוה"ת".

והקדמה זו לקוחה כלשונה מההקדמה לאוה"ת שה"ש כרך השלישי, אמנם שם זה נכון משא"כ כאן באוה"ת על נ"ך שנסוף הס' באה רשימה על מאמרי נ"ך.

יב) בסוף הספר באה רשימת מאמרי אדהצ"צ על נ"ך, וביניהם ג"כ רשימת המאמרים על שה"ש (הלקוחה מההוספות לס' אוה"ת שה"ש כרך שלישי), ובשוה"ג ברשימה ההיא נרשם כ"פ "ועי' לעיל ע'..." (וכינו"ב). אמנם לשון זה שייך רק בסוף אוה"ת שה"ש, משא"כ כאן שהוא ס' אחר (ומספרי עמודים אחרים) אין זה כבר "לעיל", ויש לתקן זה בכל המקומות,

הרב אליעזר בריקמאן

- תושב השכונה -

לה. בנוגע להב' ענינים שכ"ק אדמו"ר שליט"א מרעיש אודותם בזמן האחרון: א) בנין בתי חב"ד. ב) עשה לך רב, יש להעיר:

ששני ענינים אלו הם כלים, שע"י ימחר הגאולה, כי ידוע שעיקר ענין הגאולה ה"ה גילוי אלקות בעולם כמ"ש ומלאה הארץ דעה את ה' כמים ליס מכסים וכמ"ש ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר, וגילוי אלקות זה יתקיים ע"י ב' ענינים אלו:

בע' תקנ מכת"י 1.

הת' יוסף יצחק קעלער
- תות"ל 770 -

לד. הערות בס' אוה"ת על נביאים וכתובים כרך שלישי,
שנדפס זה מקרוב:

(א) ירמ' ע' א'רנה. ד"ה נשבע ה' בנפשו.

מאמר זה הוא קיצורים והגהות לד"ה ואולם חי אני,
שנדפס בס' דרמ"צ ובאוה"ת פ' שלח, ובס' תקס"ט.

(ב) עובדי' ע' א'רסו. ד"ה ענין אם תגביהי.

מאמר זה הוא סיום ד"ה ביום ההוא יגלח, וכבר נדפס
(אוה"ת נ"ך כרך שני ע' תשפג ואילך). ויש לעיין בהמקור
שממנו נדפס כאן אם אכן נרשמה שם פסקא קטועה מהמאמר
כמאמר בפ"ע?

(ג) תהלים ע' א'רעח. ז"ל בהמאמר: מאד אותיות אדם
. . . ור"ה אד"ם אדם דוד משיח ועמ"ש מזה בד"ה אוסרי לגפן.
ובהמ"מ בשוה"ג באו ג' פיסקאות: מאד אותיות אדם: . . . תו"א
מו, ד. ור"ת אדם אדם דוד משיח: . . . תו"א ויחי מו, ד,
בד"ה אוסרי לגפן: ראה תו"א מו, א-ב.

ולכאורה: (1) אולי יש כאן הכפלה. (2) סוכ"ס לא ברור
אם הוא בדף מו, ע' א-ב או בע' ד'.

(ד) תהלים ע' א'דש. ד"ה יפה נוף.

כבר נדפס ביהל אור במקומו,

(ה) תהלים ע' א'שיג, ד"ה עיין ס' פלח הרמון כו'
יהי אור.

אינו שייך ללפני"ז והוא מאמר בפ"ע. ונדפס באוה"ת
בראשית כרך שביעי (תתשנה, א),

(ו) תהלים ע' א'שיד. ד"ה ישלח דברו וירפאם.

הוא דרוש אדה"ז מלאזנ'י, וכבר נדפס בס' מאמרי אדה"ז
הקצרים עה"פ. וע"ש מ"מ וכו'.

(ז) תהלים ע' א'שכג. ד"ה כי עמך הסליחה.

כבר נדפס ביהל אור במקומו.

(ח) תהלים ע' א'שלא. ד"ה הללו'י גו' מן השמים.

מהציונים שבפנים המאמר מוכח שמאמר זה הוא מאדמו"ר

ה' נותן דמי חנוכה בליל נר הרביעי או החמישי".

הצמח צדק: הוא נקרא בשם ספריו - ראה שיחת ליל
ה' דחה"ס, תשמ"ו (הנחה בלה"ק - בלתי מוגה - סי"ד ואילך).
צמח צדק: נת' בשיחת ליל ה' דחה"ס, תשמ"ז (הנחה
בלה"ק - בלתי מוגה - ס"י).

דמי חנוכה: ראה רשימות הצ"צ על תהלים (יהל אור)
קאפיטל קלט, אות וא"ו וכן אות י"ד (נתבאר ע"ד "שקל" הקדש
בארוכה).

ד' טבת - "ווען עס איז יויסגעקומען צוויי הפטורות
האט מען געזאגט הפטורת הסדרה ביום ששי און די אנדערע
הפטורה . . שבת".

ראה ס' כף החיים או"ח סי' רפה, אות לו.

- "החלומות המיוסרים חורה שמודיעים בחלומות"
ראה שד"ח קונט' הכללים מערכת הד' אות מ"ה (ערך "דברי
חלומות") בארוכה ע"ד ההלכה.

ו' טבת - "כל ענין ידיעה והשגה אפילו בענינים היות-
עמוקים צריך לבוא בעבודה . . פנימית".

ראה שיעור תהלים דיום זה (לז, ג): בטח בה' גו'.
ורעה אמונה.

ונתבאר בדא"ח בד"ה זה, תש"ב, דרושי ר"פ תשא (עטר"ת
סה"מ תר"פ-פ"א, ס"ע עג ואילך תשי"א).

ז' טבת - "להפטר מחבוט הקבר . . אותיות התורה,
תהלים".

אותיות התורה: ראה שיעור תניא דיום זה: "אותיות
התורה".

אותיות התורה ראה שיעור תהלים דיום זה (לט, ג):
נאלמתי דומי' החשיתי מטוב גו'. וראה רשימות הצ"צ - שם,
אות גו', ע"ד קול ודבור ואדם מוכן ע"ד אמירת אותיות התורה
על"ש.

ח' טבת - "פעם בחודש היו באים אל הצ"צ להבחן במה" -
ראה שיעור תניא דיום זה: "הל' תלמוד תורה".

וכן שיעור תהלים דיום זה (מה, ד): חגור חרבוך על
ירך גבור, וראה רשימות הצ"צ (שם): "ופירש"י הוי זהיר
לחזור על משנתך שתהא מזומנת לך".

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
- ר"מ בישיבה -

(א) בנין ביהמ"ק השלישי.

(ב) מלך המשיח.

וב' ענינים הנ"ל מכוונים הם לב' המבצעים:

(א) בנין בתי חב"ד ה"ה מכוון לבנין בית המקדש השלישי (כמפורסם שיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א מש"פ נח ו' מרשחון ה'תשמ"ז הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א). ז.א., שבנין בתי חב"ד ה"ה כלי למהר בנין ביהמ"ק השלישי.

(ב) עשה לך רב ה"ה מכוון למלכות מלך המשיח שהרי מלכות מלך המשיח מ-וסד על המצוה דשום תשים עליך מלך שלכאורה זהו אותו הענין בזער ענפין דעשה לך רב (מאן מלכא רבנן) ז.א. שע"י שכאו"א מקיים עשה לך רב פועלים שבקוים שום תשים עליך מלך, מלך המשיח (ועיין בסהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך בסופו על הנוגע למלך המשיח).

והרב דוד שפירא

= תושב השכונה

ה י ו ם י ו ם

לו. כה כסלו - "אאמו"ר ה'י מדליק נ"ח, , ולא ה'י מדייק בפתח שיה'י מדרום לצפון או ממזרח למערב" - להעיר משו"ע או"ח ה'י חנוכה, סי' תרע"א במחה"ש - שם.

ויש להעיר (ע"ד הרמז): מ"ש במס' ביכורים ע"ד הבאת ביכורים מהחג עד חנוכה מביא ואינו קורא עכ"ל, היינו שעד חנוכה מסתיימת התקופה דשנה שלפנ"ז.

והבאת הביכורים ה'י בקרן "דרומית מערבית" (ראה רמב"ם ה'י ביכורים פ"ג ה"ב) וד"ל.

כו כסלו - "ביום ש"ק שמברכים החודש, , יתקבצו, , להגיד כל התהלים ואח"כ תפלה. מועד ההתוועדות כפי הזמן..."

תהלים, , התוועדות: ראה שיחת ש"פ חיי שרה, ס"ג, תשט"ו. ש"פ וארא, ס"ג, תשט"ו.

"אחר אמירת כל התהלים בשבת מברכים, , אם יש חיוב אומרים ק"י אחר כל ספר".

חיוב: להעיר שבשבת מבה"ח טבת תש"ג ה'י אצל כ"ק אדמו"ר מהור"צ חודש האחרון בתור "חיוב" אחרי אמו הרבנית שטערנא שרה זצ"ל. (שנפטרה בי"ג שבט, תש"ב).

כח כסלו - "הנהוג אצל הצ"צ כי באחד מליל חנוכה היו עושים כעין פארבריינגען עם בני הבית, , אאמו"ר

לזכות הב' הבר מצוה
יצחק דוד שיחי'
לרגל הכנסו לעול המצוות

ולזכות אחיו ואחיותיו
מנחם מענדל, רבקה צירל, צבי שיחיו

*

נדפס ע"י הוריהם
הרה"ת ר' משה יוסף וזוגתו מרת שטערנא שרה שיחיו
ו ו י י ס